

Titel: Hjelmslev's answer, [SogS] 122-0120

Citation: "Hjelmslev's answer, [SogS] 122-0120", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1.
Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_122-shoot-workidacc-1992_0005_122_SogS_0120/facsimile.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Hjelmslev svar

2/5:

Ved teori forstår Hj. , som Tr. R. sagde: forlæg til en forekningsmetode. Måske vilde have, at teorien skulde hjælpe os til at forstå sproget bedre, lære os noget nyt om dets natur. Men det kan teorien ikke, endside dens prolegomana, og det tilstræber den ikke. Det kan kun dens anvendelse.

Modellen overfor virkeligheden paralleliserer Hj. selv med teorien overfor dens anvendelser (ikke med system og forløb eller form og substans). Måske er hans teori ikke absolut af samme art som andre, fx. matematik, men derfor kan der godt være en analogi.

Videnskab kan defineres forholdsvis. Hj. mener, at man kan ikke kan dyrke videnskab uden ved analyse. Og ved analyse forstås her både analyse af egenskaber, og egentlig inddeling og ogsaa fordeling eller klassifikation. Det synes rimeligt for lingvisten ikke at skelne mellem disse arter, som Jørgen Jørgensen vil i sin indvending mod indhold og udtryk (J.J. har ret, indhold-udtryk er en helt anden art deling end de følgende).

Mange synes at have en sky for analysen, man er bange for at livet skal blive altsat injel. Men man kan ikke drive videnskab uden analyse og klassifikation. Og maa man bare høre, at der ikke bliver slået noget i stykker. Nogle (P.J. Jensen) synes at ville undgå analysen, men saa er det i Hj.'s forstand ikke videnskab.

Modellen er analysens redskab. Her gives inddelingsgrundene, funktionens inddelelse og funktionsdefinitionerne.

Hj. har hævdet at en totalitet består af sammenhænge, ikke af ting. Herimod stiller Tr.R. xxix gestaltpsykologiens erkendelse af, at en ting er mere end summen af dens egenskaber. - Men det vil Hj. på ingen måde benægte, der er ingen modstridning. Tingen er jo ikke summen af egenskaberne men konstitueret ved deres fælle relation, og ved sin egen relation til andre , det er rigtigt at hævde ikke er han selv, men "hans selv". Tr. R. tænker sig, at relationerne måske kun skal være mellem modellens dele. Men det er vanskeligt at henlægge noget udelukkende til modellen. For modellen skal jo være hensigtsmæssig.

Man syntes at mene, at virkeligheden ikke er modsigelsesfri og derfor ikke kan erkendes gennem en modsigelsesfri analyse, men det vil sige, at det ikke kan erkendes, og det er irrelevant.

Når modellen indrettes hensigtsmæssigt mener man, at der ligger en påstand om, at der eksisterer en eller anden pågældende beskaffenhed. Men det er ikke rigtigt. Ved opstilling af modellen opstilles blot en hypotese om, at der findes en eller anden beskaffenhed og som er i det mindste med det man plejer at kalde sprog. Hj. mener at antagelser i ret vis udstrækning kan erstatte med sådanne hypoteser. - At der ved den givne def. kommer nogle dannelser med ind som man ikke plejer at kalde sprog, gør jo ikke noget (mod Hammerich), men lævrigt er Hj.'s definition jo snævrere end fx. logikernes, idet Hj. er tilbøjelig til at udelukke de såkaldte matematiske formelsprog etc., hvor indholds- og udtryksform er konforme.

Man kan sige at motivet til at opstille modellen ligger i den hypotese, at den kan bruges, men modellen selv er ikke afhængig af virkeligheden.

Jørgen Jørgensen andrede sig over, at man ikke kunde finde analogi til kombinationen andre steder. Men det er ganske netop , fordi dette er noget specifikt sprogligt.

Sproget deles i noget forudsættende (sprogsbrugen) og noget forud

sæt (sprogbygningen). Man kan beskrive en sprogbygning uden at beskrive sproget, men ikke omvendt (hvad vil det da egt. sige, at det ene forudsætter det andet, at man ikke kan "have" det ene uden det andet? Her siges, at det ene ikke kan beskrives uden det andet - tidligere taltes om, at man ganske vist ikke kunne erkende systemet uden forløbet, men at forløbet dog ~~ikke~~ forudsætter systemet, hvilken slags eksistensbegreb ligger der bag forudsætte?)

Sprogbygningen må derfor beskrives først. Form-substans er alene udtryk, sprogbygning og sprogbrug gælder kun for sproget. Det vilde sikkert være en forøvel at opgive sprogbygningens terminologi form og substans, og kun tale om sprogbygning og sprogbrug.

Fr. R. mente, at formsanalysen forudsatte en funktionologisk analyse. Men HJ. forudsætter netop, at det foreliggende emne ikke på forhånd er analyseret, og saa kan der ikke komme en form. beskrivelse først (Men hvad er forudsættelse? Kommer den ikke ind her?)

Frøen spurgte om, substansen var helt ~~umulig~~. Det er relativt, en vis formning af anden art kan den godt have. "Je ne sais pas" er ikke egt. smørf, & den har relation til andre betyninger, men den er forelsbig selv uanalyseret. Den har ikke nøjagtig samme substans som "jeg ved ikke", men noget fælles, som HJ. kalder mæningen. Hvordan skulde man alligevel overvætte?

Analysen skal være saa simpel og saa hensigtsmæssig som muligt, og varianternes forholds medhenblik på det man for brug for senere. Det er ikke indblanding af sproget. I et eksempel fx. beregner man ogsaa de forskellige konsekvenser og gør det mest hensigtsmæssige træk. Man vilde være godt vel hvis man gjorde andet.

På hvert trin af inddelings kan man dele i varianter, hvoraf der er et uendeligt antal. Når man har gennemført analysen kan varianterne på alle trin ses deles videre i dele, og denne deling foretages ud fra lignende inddelingsgrunde, som hidtil. Det er den såkaldte substansforordning, p. deses fx. i lukkede & åbne. Det kan man ikke gøre, før man ved hvad de er ik varianter af. Men man først opstille invarianterne. Ved denne substansforordning, skulde P.J. Jørgens krav kunne opfyldes. For ogsaa fx. helheden "hinget" har varianter. De rtil hører alle den fremtrædelsesformer, kunstværnets, bondens opfattelse, ja også den bestemte bondens opfattelse af den bestemte best. Det kommer altså sammen med. (Det er dog vist en ændring af teorien, cf. p. 107-08, hvor det siges at det er invarianterne af højste grad (d.v.s. den mindste) hvis varianter beskrives ved substans forordningen)

Sproget må beskrives iførdets forhold til folk og samfund. Og sprogtilhøret før sproghistorien. Men det kommer med.

Sammertens spm. må overvejes. Men måske hører en del af det hantæner på til sproget, og den må i stort omfang beskrives induktivt (ogsaa ændring).

Teorien skal ikke blot være en teori, den skal ogsaa anvendes. Og det er i høj grad mæningen, at den måske kunne anvendes pædagogisk. at den skal kunne reformere sprogundervisningen.

En af HJ. a juridiske kolleger skrev engang i forordet til en bog: "Heg vil hælde, at den hurtigt må forblues". Det samme hader HJ. Han ønsker glossematikken forbedret og udviklet gennem debat, og kritik.

Handwritten initials or signature in the bottom left corner.